

az, kinek a kultúra, más szóval a történelmi javak átadása a főgondja, kénytelen arról elmélkedni, hogy mi is a kultúra vagyis a történelmi fejlődés útja és célja, és mi a kultúra átadásának értelme, hoz-e ez okvetlenül haladást az emberi nemnek vagy sem stb., vagyis önkénytelenül is belesodródik történetfilozófiai problémák árájába, az nem szorul bővebb megokolásra. Nem is akarom e kérdést tovább fejtegetni, csak nem nyomhattam el e megjegyzéseket, mikor egy pedagógiai folyóiratban megemlékeztem egy történetfilozófiai munkáról. Csak éppen fel akarom hívni a Magyar Paedagogia olvasóinak figyelmét e munkára. Megérdemli. Kevés szóval jól tájékoztat a történetfilozófia lényegéről és feladatairól, ügyes áttekintést ad történetéről és minden rövidsége mellett is eléggé mélyrehatóan fejtegeti a történetfilozófia tudománytanát. A könyvecske első részének végéről, mely összefoglalja a történetfilozófia feladatait, ide iktatjuk szószerint a harmadik pontot, mely a történetfilozófia és a pedagógia viszonyát is érinti s így némileg kapcsolatos avval is, amit fent fejtegettem. E pont így hangzik: „A művelődéstörténet filozófiai vizsgálatával kapcsolatban a történetfilozófia alapjává válik a kultúrfilozófiának, *kultúrpedagógiának* és kultúrpolitikának“. — Pukánszky fordítása folyékony és sima, de nem mindenütt eléggé hű és pontos. A Filozófiai Könyvtár e második kötetét is melegen ajánlhatjuk olvasóinknak.

—Waldapfel János.

Nagy József: Egyetem és idealizmus. — Hit és tudás. Két rektori megnyitó beszéd. Pécs. 1923. (20 l.)

Időszerű probléma, nemesak oly nagyjelentőségű nemzeti életnyilvánulással kapcsolatban, minő egy régi egyetem újra megnyitása, de általában a tudomány minden ágában manap tapasztalható forrongás és átalakulás következtében is. Hiszen idestova épp száz esztendeje, hogy az egyetemeken kívül, sőt ezek szellemével sokszor homlokegyenest ellenkezően is folyik erős aktivitású tudományos élet, ami bizonylag kultúránk kétrétűségét, s talán — termékenységét bizonyítja. Felmerülhet a kérdés: lehet-e az egyetem oly szerves nyilvánulata a kultúrának még ma is, mint a középkorban, vagy a vallási harcok idején, vagy a német idealizmus fellépésekor s minő legyen a szelleme, hogy ezt a hivatását teljesíthesse? Erre a kérdésre keres feleletet Nagy József, átfoglaló történeti visszapillantást nyújtva az egyetem eszméjének kialakulásáról s rámutatva a tudományos szellem módszerének különbségeire, amelyek a modern egyetemet a középkorítól elválasztják, de egyben — mint ősi tradíciók birtokosát — vele elszakíthatatlan rokonságba fűzik. Nekünk különösen tetszik az a platonikus beállítás, amellyel Nagy József régismért elveket — a dogmatikus átszármasztását egyrészt s a szabad kutatását másrészt — az igazság eszméjével hoz kapcsolatba s bennük — amint különösen a második beszédéből tűnik ki — nem ellenmondást, hanem a

lélek kettős irányú sóvárgását látja, mely az egységes megoldást keresi. Valóban az igazság eszméje, az igazság önzetlen kutatásában és feltárásában való összefüggés és egymásra utaltság tudata az, ami sziklája kell hogy legyen minden egyetemnek, ha az akar lenni, aminek nevével fogva lennie kell: a platoní Eros fészke, amely az Absolutum felé nyitja meg a távlatot.

Prohászka Lajos.

ÚJ MAGYAR KÖNYVEK, FÜZETEK ÉS FOLYÓIRATOK.

Dr. Barankay Lajos: A nevelő hatás elmélete. Pécs, 1924. Dunántúl könyvkiadó és ny. rt. (N. 8-r., 82 l.) — Alapára 3 K. Megrendelhető a szerzőnél: Pécs, Pétőfi-u. 7.

Bardócz Pál: Dr. Montessori nevelési rendszere és módszere. (Findecsy Ernő előszavával.) Bp. 1924. Bp. szföv. háziyomdája. (N. 8-r., 48 l.)

Dr. Czuczor János: Tiszteletreméltó Bosco János élete. Esztergom, 1923. Laiszky J. könyvny. (K. 8-r., 160 l.)

Finkey Ferenc: Büntetés és nevelés. Ertekezések a filozófiai és társadalmi tudományok köréből. A M. Tud. Akadémia II. osztályának rendeltéből szerkeszti *Fejérfapatak László*. — II. köt. 4. sz.) Bp. 1922. M. Tud. Akadémia. (N. 8-r., 97 l.) — Alapára 6 K.

Az iskolán kívüli népművelés ügyében tartott szakértekezlet szakosztályi üléseinek (1923 július 25—28.) határozatai és azok indokolása. Bp. 1923. Magy. Tud. Társ. Sajtóváll. rt. (8-r., 74 l.)

Juba Adolf dr.: Érettségiző fiainak a nemi életéről és életfeladatairól. Apáknak és fiaiknak. Bp. 1924. Mai H. (K. 8-r., 70 l.) — Alapára 3.50 K.

A Kolozsvárt 1872-ben alapított és Szegeden 1921-ben újra megnyitott M. kir. Ferenc József-tudományegyetem története. Kiadatott az egyetem 50 éves fennállásának jubileuma alkalmából Szegeden, 1922 június hó 29-én. Bp. Franklin-ny. (4-r., 16 l.) — Megjelent német, francia, angol és olasz nyelven is.

Kornis Gyula: Történetfilozófia. (A magyar történettudomány kézikönyve. Szerkeszti *Hóman Bálint*. — I. köt. 1. füz.) Bp. 1924. Magy. Történelmi Társulat. Eggenberger biz. (Lex. 8-r., 224 l.) — Alapára 10 K.

Könyv a gyermekről. Egyetemes gyermekügyi almanach. Az I. országos gyermekügyi kiállítás (1923 június—augusztus) alkalmából kiadja „A Gyermekekért” Orsz. Gyermekegészségügyi Társaság. Bp. 1924. Fővárosi nyomda rt. (N. 8-r., 368 l.) — Ara 66.000 K.

Kun Kálmán: Tanügyi tizparancsolat és magyarázata az új Magyarországról részére. Pécs, 1924. Dunántúl könyvkiadó és ny. rt. Kiadta a pécsi városi polgári fiúiskola tanári testülete. (N. 8-r., 15 l.)

Márki Sándor: A m. kir. Ferenc József-tudományegyetem története. 1872—1922. Szeged, 1922. Városi ny. (8-r., 177 l.)

Dr. Petro József: A teológiai oktatás reformja. Eger, 1924. Érseki líceumi könyvny. A Szent István-Társulat biz. (8-r., 44 l.) Alapára 1 K.

Dr. Pintér Jenő: A budapesti tankerület 5. számú értesítője. 1923—1924. Bp. 1924. Franklin-ny. A közzevető kiadása. (N. 8-r., 36 l.)